

ZLOMKY HÉRAKLEITOVY ŘEČI

(Český překlad)

Obsahuje všechny zlomky, které vydání Diels-Kranz uvádí jako „přímé“ (B) a některé jejich další verze.

Používané značky:

- Za číslem zlomku v pořadí edice Diels-Kranz je v závorce číslo zlomku v edici Ch. Kahna, pokud jej obsahuje. Řádkování se snaží respektovat myšlenkovou strukturu a nemá jiný význam. (Pouze ve zlomcích z Papyru Derveni respektujeme v přímém citátu řádkování rukopisu.)
- V hranatých závorkách [ ] je text, který patrně pochází od antického autora, jenž o Hérakleitovi referuje. Z toho ještě nutně neplyne, že zbylý neoznačený text je vždy přímo Hérakleitův. Český překlad vynechává bez označení některé řecké částice (zvláště δέ, γάρ) v těch případech, kdy jde patrně o vsuvku hellénistického autora do citátu.
- Mezi lomenými závorkami < > jsou doplňky a vsuvky novodobých editorů a v některých případech také ještě nutné překladatelské vsuvky.
- Tři tečky ... v českém překladu označují nepřeložený úsek řeckého kontextu zlomku.
- Mezi křížky † † je nečitelný, hrubě porušený nebo zcela nesrozumitelný řecký text.
- Čísla v kulatých závorkách na konci řádku uchovávajících autorů uvádějí rozsah řádků uchování zlomku v dotyčném pramenu.

Překlad a sestavení kritického aparátu: Zdeněk Kratochvíl v letech 1979 až 2003 s velkou pomocí řady přátel, mezi nimiž přispěli (v časovém pořadí) zvláště:

Štěpán Kosík, Matyáš Havrda, Radek Chlup, Tomáš Vítek, Hynek Bartoš a Vojtěch Hladký.

V letech 2007 a 2008 opraveny některé chyby (řecké přízvuky a české délky) knižní edice a doplněny nově nalezené údaje a také zlomky z Papyru Derveni.

V letech 2010 až 2018 byly začleněny úpravy související s novým čtením zčátku zlomku B 1, které se protínají také v B 2 a B 63. Viz Hladký V., Kratochvíl Z.: *Deontos: Reconstruction and Reading of Heraclitus' B1 and B2*, in: *Ancient Philosophy* 37 (2017), p. 281-291.

B 1 (Kahn I)

- 1 Vůči řeči, která zavazuje - vždy - nechápající jsou lidé,
jak předtím než ji slyšeli,
3 tak poté, co uslyší prvně.

- Ačkoliv se všechno děje podle této řeči,
5 podobají se nezkušeným,
když zakoušejí taková slova i díla,
7 jaká já vykládám,
když každé rozlišuji podle přirozenosti
9 a ukazuji, jak se to s nimi má.

- Ostatním lidem však zůstává skryto, co dělají, když bdí,
11 tak jako zapomínají, <co dělají,> když spí.

Sextos Empeirikos, *Adversus mathematicos* VII, 132 = A 16 /1, 132 (1-11)

Hippolytos, *Refutatio omnium haeresium* IX, 9, 1 (1-9)

Aristotelés, *Rhetorica* III, 5; p. 1407b 11-18 = A 4 /1 (1)

Anonymi *In Aristotelis artem rhetoricam commentarium* 183.16-21 Rabe (Cc. in *Arist. Gr.* XXI.2) = A 4 /1a (1)

Kléméns Alex., *Stromata* V, 111, 7 (1-3)

Eusebios, *Praeparatio evangelica* XIII, 13, 39 (1-2)

Poseidónios, *Fr.* 353.30-35 (ze *Sexta*) Theiler (1-11)

Verze překladu podle Sextova čtení (τουῦδ' ἑόντος, z Poseidónia?):

- 1 Vůči platné řeči nechápaví jsou lidé, ...
1 Vůči jsoucí řeči nechápaví jsou lidé, ...

Verze překladu s jiným doplněním v závěru (Conche):

- Ostatním lidem však uniká, co dělají, když bdí,
11 tak jako jim uniká, co zapomínají, když spí.

B 2 (Kahn III)

- 1 [Pročež Hérakleitos výslovně poukazuje na to,
že všechno konáme a myslíme díky účasti na božské řeči,
3 když krátce poté ještě připojuje:]

Proto je třeba následovat to společné,

5 [protože *xynos* znamená íónsky společné], *xynos* je tak <totéž, co> *koinos*].

Ačkoliv je řeč společná,

7 žijí mnozí tak, jako kdyby měli své vlastní vědomí.

Verze překladu s opravou textu podle začátku B 1 u Aristotela:

6 Ačkoliv je řeč, která zavazuje, společná, ...

Sextos Empeirikos, *Adversus mathematicos* VII, 133, 3-5 Mutschmann-J.Mau = A 16 /1,133

B 3 (Kahn XLVII)

1 [O velikosti Slunce: ... Hérakleitos:]
z šíře lidské stopy.

Áetios, *Placita philosophorum* II, 21, 4 = *De placitis reliquiae* (Stobaei excerpta), p. 890c 10
(= D. 351, 20)

[Podle Hérakleita] <je Slunce> jako chodidlo.

Áetios, *De placitis reliquiae* (Theodoreti et Nemesii excerpta), p. 351, 12 (Theodórétos IV, 23)

[Slunce je tak velké, jak se jeví.]

Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* IX, 7 = A 1, 7

B 3a

[... Zdalipak nemá řád<.....> kosmos?

5 stejným <způsob>em Hérakleitos < >, že to, co je společné,
__ pře<vra>cí to, co je vlast<n>í. Ten, který říká věci podobné <posvátné> řeči
<pravil>:]

7 Slun<ce ...>. co do přirozenosti z šíře lids<ké> stopy < >
nepřekračuje <hranic>e. Kdyby tot<iž vystoupil>o <o něco>
<ze> s<vé ší>řky, Eríny<e> je vyhledaj<í, pomocnice Spravedlnosti>.

Papyrus Derveni, col. IV, 3-9

Cfr. B 94 (8-9); Pseudo-Hérakleitos, *Epist.* 1,6-7 (2); B 2, B 89 (5-6); Pseudo-Hérakleitos,
Epist. 9,21-25 (7-9).

B 4 (Kahn App. I)

- 1 [Kdyby štěstí spočívalo v příjemnostech těla,
pokládali bychom voly za šťastné,
3 když najdou k žrádлу vikev.]

Albertus Magnus, De Vegetalibus VI, 401

Bollackova rekonstrukce řeckého textu:

Voli si libují ve vikvi [spíše než ve vodě].

B 5 (Kahn CXVII)

- 1 Očišťují se marně krví jsouce poskvrněni,
jakoby se někdo, kdo vstoupil do bláta, omýval blátem.
3 Zdálo by se, že šílí, kdyby si nějaký člověk všimnul, že si počíná takto.
A oni se modlí k těmto sochám,
5 jako kdyby si někdo povídal s domy
a nepoznával, co jsou bohové a héroové zač.

Aristokritos, Theosophia 68 H. Erbse, Hamburg 1941; p. 184 (1-6)

Kléméns Alex., Protrepticus 50, 4 (4-5)

Kelsos u Órigena, Contra Celsum VII, 62 (4-6)

Éliás Krétský, Orationes in Gregor. Naz. 25, 15 (parafráze 1-2)

Apollónios z Tyany, Epistulae 27 (parafráze 2)

B 6 (Kahn XLVIII A)

- 1 [Je zřejmé, že podle Hérakleita]
i Slunce je nejen každý den nové,
3 ale [že je ustavičně] vždy nové.

Aristotelés, Meteorologica II, 2; p. 355a 14

- 1 [S tím přece souhlasí i Hérakleitos, který praví, že]
i Slunce vždy vzniká.

Plótinus, Enneades II, 1, 2, 11

Kahn XLVIII B:

[Ti, kdo se <filosofie> vůbec dotýkají, jsou chlapani ... ke stáru pak kromě několika málo pohasínají mnohem více než Hérakleitovo Slunce, jenže se už znovu nevzněcují.]

Platón, Respublica VI, 498ab

B 7 (Kahn CXII)

- 1 Pokud by se všechny věci staly dýmem,
nozdry by je rozpoznaly.

Aristotelés, De sensu 5; p. 443a 23

B 8 (Kahn LXXV)

- 1 Protikladné se shoduje -
z neshodných věcí je nejkrásnější harmonie,
3 a všechno vzniká sporem.

Aristotelés, Ethica Nicomachea VII, 1; p. 1155b 4
Viz též A 1, 8 u Diogena Laertia.

B 9 (Kahn LXXI)

- 1 Oslové by si vybrali spíše podestýlku nežli zlato.

Aristotelés, Ethica Nicomachea X, 5; p. 1176a 7

Aristotelův kontext:

Protože slasti koně, psa a člověka jsou různé, právě tak, jak říká Hérakleitos, že oslové...

B 10 (Kahn CXXIV)

- 1 Spojitosti:
celé a ne celé, shodné a neshodné,
3 souzvučné a nesouzvučné,
a ze všeho jedno, a z jednoho vše.

Pseudo-Aristotelés, De mundo 5; p. 396b 20 (1-4)

Apuleius, De mundo 20 = A 5 /6 (1-4)

Stobaios, Anthologium I, 40, 360 (1-4)

Platón, Sophista 242 e2-3 (2)

Vždy se [totiž] rozchází i schází.

Platón, Sophista 242e 2-3 = A 10 /1 (viz B 91)

B 11 (Kahn LXXVI)

1 Vše, co leze, se pase pod bičem.

Stobaios, Anthologium I, 1, 36

Pseudo-Aristotelés, De mundo 6; p. 401a 10

Apuleius, De mundo 36 (jen 1. část)

Viz Kleanthův hymnus na Dia, C 3. 4.

Verze překladu:

Každé plazivé zvíře se pase jen následkem rány.

Každý plaz je živ uštknutím.

Každý plazivec...

Možné významy kodexového čtení v Pseudo-Aristotelově De mundo:

Vše, co leze, si rozděljuje zemi.

Vše, co leze, je živo zemí.

Bollackovo chápání Pseudo-Aristotela:

Vše, co leze, má svůj podíl na zemi.

B 12 (Kahn L, CXIII B)

1 [Zénón <z Kitia> o duši říká, že je vnímatelným výparem, (Kahn CXIII B)
stejně jako Hérakleitos.

3 Ten totiž chtěl dát najevo, že když se duše vypařují,
vždy se stávají duchovními,

5 a proto je přirovnal k řekám, když pravil:]

Na ty, kdo vstupují do týchž řek,

(Kahn L, CXIII B)

7 se valí jiné a jiné vody;

duše se však z té vlhkosti vypařují.

(Kahn CXIII B)

Kleanthés u Areia Didyma fr. 39.2 (ed. Diels, *Doxographi graeci*, p. 471.4) u Eusebia, *Praeparatio evangelica* XV, 20, 2
(Viz též A 15 /1 u Aristotela, A 15 /3 u Áetia.)

B 13 (Kahn LXXII)

1 [A na způsob prasete se s oblibou povaluje v bahně.]

Filón Alex., *De specialibus legibus* I, 148

1 [Prasata si libují v bahně spíše než v čisté vodě.]
Kléméns Alex., *Stromata* I, 2, 2

[Vždyť je třeba,
aby miláček nebyl ani ušmudlaný, ani špinavý, ani si neliboval v bahně,
podle Hérakleita].

Athénaios, *Deipnosophistae* V, 6. 10 Kaibel = V, p. 178f
(Athénaios, *Deipnosophistae* - epitome II, 1; p. 60, 7)

1 [Prasata si libují v bahně.]
Rekonstrukce Bollacka a Wismanna.

B 14 (Kahn CXV = jen závěr)

1 [Komu věští Hérakleitos z Efesu?]

Tulákům noci:

3 mágům, bakchům,
lénám, mystům;

5 [jedněm hrozí tím, co bude po smrti, druhým věští oheň.]

Jsou [totiž] bezbožně zasvěcováni do mystérií obvyklých u lidí.

Kléméns Alex., *Protrepticus* 22, 2 (1-6)
Eusebios, *Praeparatio evangelica* II, 3, 37 (1-6)

Verze překladu:

6 Jsou totiž zasvěcováni do mystérií, která jsou lidmi tradována bezbožným způsobem.

6 Mystéria, která jsou u lidí obvyklá, jsou slavena bezbožně.

B 14a (Neoficiální označení, zlomek jsme našli v létě 2008)

[Méně se podivuji, že <ti z> lidí, kteří uviděli posvátné věci, když byli zasvěceni ve městech, nepoznávají. Nelze totiž uslyšet a současně (hned?) pochopit (naučit se?), co bylo řečeno. Avšak ti, kteří (jsou zasvěcováni) od toho, kdo z posvátných věcí dělá řemeslo, jsou hodni údivu (5) i politování:

Údivu, protože se předtím, než byli zasvěceni, domnívají, že budou vědět; odcházejí, když vykonali obřady, dříve než nabyli vědění; neptají se, jako kdyby se něco dozvěděli z toho, co viděli, slyšeli, nebo se naučili.

Politování, protože nejen promrhali poplatek, který předem zaplatili, (10) ale odcházejí zbaveni také úsudku.]

11 Před zasvěcením do posvátných obřadů doufají, že budou vědět;
když jsou zasvěceni, odcházejí, zbaveni i této naděje.

13 ... .. řeč... ..

Papyrus Derveni, col. 20.1-13 (ed. Gábor Betegh, *The Derveni Papyrus*, Cambridge 2004); viz Z. Kratochvíl, V. Hladký, K. Erhart: *Předběžná zpráva o Papyru Derveni*, *Vesmír* 2008/10, s. 692-4.

B 15 (Kahn CXVI)

1 [Mystickou připomínkou tohoto zážitku jsou fally,
které se po obcích pozvedávají Dionýsovi na počest.]

3 Kdyby to nebylo Dionýsovi,
pro kterého konají průvod a zpívají píseň pro pohlaví,
5 zaměstnávali by se nanejvýš nestydatými věcmi [říká Hérakleitos];
Hádés a Dionýsos je však tentýž,
7 kterému šílí a běsní.

[Ne tolik kvůli opilosti těla, řekl bych,
9 jako kvůli zavrženíhodné hierofanii bezuzdnosti.]

Kléméns Alex., *Protrepticus* 34, 5 (1-9)

Plútarchos, *De Iside et Osiride* 362a (6-7)

B 16 (Kahn CXXII)

1 Jak by se mohl někdo skrýt tomu, co nikdy nezapadá?

Kléméns Alex., Paedagogus II, 99, 5

B 17 (Kahn IV)

1 Mnozí si neuvědomují věci takové, jaké jsou, když se s nimi setkávají;
ani když se o nich poučí, nerozpoznávají je;
3 ale sami pro sebe se domnívají.

Kléméns Alex., Stromata II, 8, 1

Verze překladu:

3 vždyť se zdají i sobě samým.

Překlad podle Wilamowitzova čtení:

1 Mnozí si neuvědomují <všechny> ty <věci>, se kterými se setkávají;

Překlad podle rkp:

1 Takové věci si mnozí neuvědomují:
tolikeří se setkávají a nepoznávají, ani když se poučí,
3 nýbrž se sobě zdají.

B 18 (Kahn VII)

1 Nemá-li naději v beznadějném, nenalezne to,
neboť je to nevypátratelné a nepřístupné.

Kléméns Alex., Stromata II, 17, 4

Theodórétoš, Graecarum affectionum curatio I, 88, 4

B 19 (Kahn XVII)

1 [Hérakleitos, káráje jakési lidi, že jsou nevěřící, říká:]
Nejsou schopni naslouchat ani mluvit.

Kléméns Alex., Stromata II, 24, 5

B 20 (Kahn XCVIII)

- 1 Ti, kdo se zrodili,
chtějí žít a mít úděly smrti, či spíše odpočívat,
3 a zanechávají děti, aby vznikly úděly smrti.

Kléméns Alex., Stromata III, 14, 1

Verze překladu:

- 1 Narodili se, chtějí žít a zadržet úděly smrti,
ale ještě více je zastavit;
3 a zanechávají děti, takže se úděly smrti rodí.

B 21 (Kahn LXXXIX)

- 1 Smrt je, cokoliv vidíme, když bdíme;
cokoliv vidíme, když spíme, je spánek.

Kléméns Alex., Stromata III, 21, 1

Diels předpokládá pokračování (viz B 26):

- 3 <když umíráme, život.>

Klémentovo uvedení:

„Nenazývá také Hérakleitos zrod smrtí, podobně jako Pýthagorás a Sókratés v Gorgiovi (Platón, Gorigiás 492e), s nimiž říká: B 21 ?“

(Hérakleitos se tak prý vyjadřuje jenom zdánlivě a na tom je prý založen omyl Markionův stran řeckých filosofů, totiž že zrod je pro ně zlý.)

B 22 (Kahn VIII)

- 1 Ti, kdo hledají zlato,
prokopávají mnoho země
3 a nacházejí málo.

Kléméns Alex., Stromata IV, 4, 2

Theodórétos, Graecarum affectionum curatio I, 88

B 23 (Kahn LXIX)

1 Neznali by jméno Diké,
kdyby nebylo těchto věcí.

Kléméns Alex., Stromata IV, 9, 7

Verze překladu:

1 Neznali by jméno (pojem ?) práva, ...

Překlad podle Hoeschelovy konjektury:

1 Nebáli by se jména Diké, ...

B 24 (Kahn C)

1 Bozi i lidé ctí zabití Areem.

Kléméns Alex., Stromata IV, 16, 1
Theodórétos, Graecarum affectionum curatio VIII, 39

Verze překladu:

Padlé v boji ctí bohové i lidé.

B 25 (Kahn XCVI)

1 Vznešenější smrti dostávají vznešenější úděly.

Kléméns Alex., Stromata IV, 49, 3
Hippolytos, Refutatio omnium haeresium V, 8, 42
Theodórétos, Graecarum affectionum curatio VIII, 39

Verze překladu:

Větší úděly smrti dostávají větší podíly <života ?>.

B 26 (Kahn XC)

1 Člověk si v noci zapaluje světlo -
jsa sobě mrtvý, má vyhaslý zrak;

- 3 živý se dotýká mrtvého,
když spí, má vyhaslý zrak;
5 probuzený se dotýká spícího.

Kléméns Alex., Stromata IV, 141, 2

Verze překladu s jiným vázáním zájmena:

- 1 Člověk v noci zapaluje světlo pro sebe,
jsa mrtvý, má vyhaslý zrak; ...

Verze překladu uchovávající identitu slovesa:

- 1 Člověk se v noci dotýká světla,
jsa sobě mrtvý, má vyhaslý zrak; ...

resp.:

- 1 Člověk se v noci dotýká světla pro sebe,
jsa mrtvý, má vyhaslý zrak; ...

Překlad podle Dielsova a Kahnova užšího čtení:

- 1 Člověk v noci zapaluje světlo,
protože má v sobě vyhaslý zrak;
3 živý pak se dotýká mrtvého, když spí,
probuzený se dotýká spícího.

B 27 (Kahn LXXXIV)

- 1 Zemřelým lidem nastávají věci,
které nečekají, a které se ani nedomnívají.

Kléméns Alex., Stromata IV, 144, 3

Theodórétos, Graecarum affectionum curatio VIII, 41

B 28 (Kahn LXXXV, LXXXVII)

- 1 Vždyť nejslavnější člověk rozpoznává zdánlivé věci, které střeží.
2 Diké uchopí strůjce i svědky klamů.

Kléméns Alex., Stromata V, 9, 3

Verze překladu (Marcovich):

- 1 Nejslavnější mezi Řeky poznává a střeží zdánlivosti.

Verze překladu podle rkp (infinitivem):

- 1 Nejslavnější poznává zdánlivosti, aby je uchoval.
- 1 Nejslavnější poznává, aby uchoval zdánlivosti.

Verze překladu 2. výroku:

- 2 Spravedlnost polapí (zmocní se, dostihne) strůjce lži i ty, kteří pro ně svědčí.

B 29 (Kahn XCVII)

- 1 Ti nejlepší si místo všeho vybírají jedno,
nehynoucí slávu místo pomíjivostí;
- 3 mnozí jsou však nasyceni jako dobytek.

Kléméns Alex., Stromata V, 59, 4-5

Verze překladu:

- 1 Ti nejlepší místo všech věcí volí jedno,
nepomíjivou slávu smrtelných,
- 3 zatímco mnozí jsou přesyceni jako dobytek.

(Výklad: nejlepší, tedy šlechtici, chtějí hloupost, ostatní jsou hloupostí přežráni?)

Překlad podle rukopisu L:

- 1 Ti nejlepší si ze všeho vybírají protiklady, ...

Klémentova parafráze:

[Indičtí filosofové Alexandrovi Makedonskému:

„S těly můžeš hýbat z místa na místo,
naše duše však nedonutíš činit, co nechceme.

Oheň je pro lidi největším trestem, my jí pohrdáme.“

A proto si Hérakleitos]

- 1 zvolil slávu, jedno místo všeho
[a tvrdí, že] mnozí scházejí z cesty
- 3 a sytí se jako dobytek.

Kléméns Alex., Stromata IV, 50, 1-2

(Citát o Indech uvádí též Kalanos u Filóna Alex., Quod omnis probus liber sit 96 = VI, p. 27)

Jiný překlad Strom. IV, 50, 2:

- [Tvrdí, že] mnozí podléhají
- 3 a sytí se jako dobytek.

B 30 (Kahn XXXVII)

- 1 Svět, stejný pro všechny,
neutvořil žádný z bohů ani z lidí
- 3 - ale byl vždy a je a bude -
vždyživý oheň,
- 5 vzněcující se s ohledem na <svoje> míry a pohasínající s ohledem na <svoje> míry.

Chrysippos (Physica, fragment 590.5 von Arnim) u Klémenta Alex., Stromata V, 104, 2 (1-5)
Alexandros u Simplikia, In Aristotelis De caelo commentaria VII; p. 294.15 = A 10 /2a (1-3)
Alexandros u Simplikia, In Aristotelis De caelo commentaria VII; p. 294.22 = A 10 /2a (1-3)
Alexandros u Simplikia, In Aristotelis De caelo commentaria VII; p. 294.4-5 = A 10 /4 (5)
Plútarchos, De animae procreationis in Timaeo 5, p. 1014a (1-2)
Iústínos, Apologia I, 60, 8 Krüger (4)
Olympiodóros, in Phaedonem 237,7 Norvin (5)
Viz A 10 /6 u Áetia.

Doslovný překlad závěru:

- 5 vzněcující míry a zhasínající míry.

- 1 Tento svět
2 neutvořil žádný z bohů ani z lidí,
3 nýbrž byl vždy.

Alexandros u Simplikia, In Aristotelis De caelo commentaria VII; p. 294.15 = A 10 /2a

- 1 Takovýto svět
nikdy nepočal,
3 nýbrž byl vždy.

Alexandros u Simplikia, In Aristotelis De caelo commentaria VII; p. 294.22 = A 10 /2a

- 1 Tento svět
neutvořil žádný z bohů ani z lidí.

Plútarchos, De animae procreationis in Timaeo 5, p. 1014a

B 31 (Kahn XXXVIII)

- 1 [Že jej však <svět> považoval také za vzniklý a za podléhající zkáze,
to připomínají následující slova:]

- 3 Obraty ohně - nejprve moře; (Kahn XXXVIII)
<obraty> moře - zpola země, zpola blýskavice.

- 5 [To říká v tom smyslu, že vlivem logu a boha, který všechno uspořádává,

- se oheň skrze vzduch obrací ve vlhkost,
 7 a to jako v semeno uspořádání světa, které nazývá mořem.
 Z něho <z ohně ?> pak znovu vzniká země a nebe a věci, které k nim přináležejí.
 9 Jak se znovu navrácí a vzněcuje,
 to zřetelně vyjadřuje těmito slovy:]
- 11 Moře se rozlévá a poměruje se vůči témuž určení, (Kahn XXXIX)
 jaké bylo dříve, než vznikla země.

Chrýsippos (590.7-11) u Klémenta Alexandrijského, Stromata V, 104, 3-5
 Eusebios, Praeparatio evangelica XIII, 13, 31
 Viz též A 1, 7 u Diogena Laertia.

B 32 (Kahn CXVIII)

- 1 To jedno
 moudré
 3 samotné
 nechce i chce být zváno jménem Zéna.

Kléméns Alex., Stromata V, 115, 1
 Eusebios, Praeparatio evangelica XIII, 13, 42

B 33 (Kahn LXVI)

- 1 Zákon -
 také důvěřovat úradku jednoho.

Kléméns Alex., Stromata V, 115, 2
 Eusebios, Praeparatio evangelica XIII, 13, 42

B 34 (Kahn II)

- 1 Když nechápaví uslyší,
 podobají se hluchým;
 3 výrok jim dosvědčuje:
 jsouce zde, jsou nepřítomni.

Eusebios, Praeparatio evangelica XIII, 13, 42

Kléméns Alex., Stromata V, 115, 3
Theodórétos, Graecarum affectionum curatio I, 71

Překlad podle Klémenta:

4 jsou zde, odcházejí.

B 35 (Kahn IX)

1 Je totiž velmi potřeba,
aby mužové milující moudré byli znalci mnohých věcí.

Kléméns Alex., Stromata V, 140, 6

[Skutečný filosof je znalcem mnoha věcí.]

Porfyrios, De abstinentia II, 49 (Nejmenuje však Hérakleita.)

B 36 (Kahn CII)

1 Pro duše je smrt stát se vodou,
pro vodu je smrt stát se zemí;
3 ze země pak vzniká voda
a z vody duše.

Kléméns Alex., Stromata VI, 17, 2 (1-4)

Filón Alex., De aeternitate mundi 111 (1-2)

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium V, 16, 4 (1)

Aristeidés Quintilianus, De musica II, 17 (1)

Iúlianos, Orationes V, 165cd (1)

Verze překladu:

1 Smrt duší je voda,
smrt vody je země,
3 ze země však vzniká voda,
z vody pak duše.

B 37 (Kahn LXXII B)

1 [Prasata se myjí blátem,

drúbež prachem nebo popelem.]

Collumella, De re rustica VIII, 4, 4

B 38 (Kahn XXIV)

- 1 [Zdá se, že podle některých se jako první zabýval astronomií <Thalés>...
dovšedčují mu to Hérakleitos i Démokritos.]

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum I, 23 = Thalés A 1, 23

B 39 (Kahn LXII)

- 1 [V Priéně se zrodil Biás, syn Teutameův,
jehož řeč je mocnější než těch ostatních.
3 A priénští mu zasvětili okrsek zvaný Teutameion.
<Biás> prohlašoval:]
5 „Většina je špatná.“

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum I, 88

Viz Biás v tradici doxografů:

Většina lidí je špatná.

Démétrios z Faléru u Stobaia, Anthologium III, 1, 172

B 40 (Kahn XVIII)

- 1 Mnohoučenost rozumu nenaučí:
jinak by byla naučila Hésioda i Pýthagoru
3 a dále Xenofana a Hekataia.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 1 = A 1, 1 (1-3)

Athénaios, Deipnosophistae XIII, 610b (1)

Gellius, Noctes Atticae, praef. 12 (1)

Kléméns Alex., Stromata I, 93, 2 (1)

Scholia in Theaetetus 179e, VI, 245 Hermann (1-2)

B 41 (Kahn LIV)

- 1 To jedno moudré:
vědět, že dŭmysl †...† řídí všechno skrze vše.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 1 = A 1, 1
Viz též A 10 /6 u Áetia.

Překlad Dielsovy konjektury:

- 2 poznat dŭmysl, který řídí všechno skrze vše.

Překlad Bollackova pochopení:

- 2 vědět, že dŭmysl, ať jakýkoliv ...

Překladová verze: ... záměr ...

B 42 (Kahn XXI)

- 1 I Homér si zaslouží být vyhozen ze závodů
a ztlučen holí
3 a stejně tak i Archilochos.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 1 = A 1, 1

B 43 (Kahn CIV)

- 1 Zpupnost je třeba hasit spíše než požár.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 2 = A 1, 2

B 44 (Kahn LXV)

- 1 Je třeba, aby lid bojoval o zákon, který se rodí,
jako o hradbu.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 2 = A 1, 2

Verze překladu:

Je třeba, aby lid bojoval o zákon, o to co vzniká, ...

Je třeba, aby lid bojoval za zákonem, za tím, který se rodí,
jako za hradbou.

B 45 (Kahn XXXV)

- 1 Ani ten, kdo prochází všechny cesty,
nemůže svým krokem najít hranice duše:
- 3 tak hluboké má určení.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 7 = A 1, 7

Jiný překlad závěru:

- 3 tak hluboký má logos (smysl, osud, řeč).

1-2 Hranice duše nikdy nenajdeš, i když projdeš všechny cesty.
Tertullianus, De anima II, 6

B 46 (Kahn Appendix I)

- 1 [Říkal, že] mínění je posvátná choroba, a zrak [že] klame.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 7 = A 1, 7

Verze překladu:

Domnívavost [nazýval] posvátnou chorobou a klamáním zraku.

B 47 (Kahn XI)

- 1 Nedohadujme se zbrkle o nejdůležitějších věcech.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 73

B 48 (Kahn LXXIX)

- 1 Jméno luku je život,
avšak jeho dílo je smrt.

Etymologicum magnum, s.v. *bios* (luk)
Tzetzés, Exegesis in Iliadem, p. 101 Hermann
Eustathios, In Iliadem I, 49

B 49 (Kahn LXIII)

1 Jeden je pro mně za tisíce, když je nejlepší.

Galénos, De dignitate pulsibus VIII, 773 Kühn (jen po „tisíce“)
Theodóros Prodromos, Epistulae I, 20 (p. 1240a Migne)
Olympiodóros, In Gorgiam 20, 7

Jeden, pokud je nejlepší.
Symmachus, Epistulae IX, 115

B 49a (Kahn Appendix I)

1 Do týchž řek vstupujeme i nevstupujeme,
jsme i nejsme.

Hérakleitos Homérikos, Allegoriae (= Quaestiones) Homericæ 24, 5

Do téže řeky dvakrát vstupujeme i nevstupujeme.
In idem flumen bis descendimus et non descendimus.
Seneca, Epistulae VI, 6, 23, p. 58, 23 Reynolds; viz A 6 /9, B 91

B 50 (Kahn XXXVI)

1 [Hérakleitos tedy praví, že všechno je

rozdělené nerozdělené,

3 zrozené nezrozené,
smrtelné nesmrtelné,

5 řeč život,
otec syn,

7 bůh spravedlivý.]

Jestliže vyslechli ne mě, nýbrž řeč, je moudré, aby souhlasili,
9 že všechno jest jedno;

[řiká Hérakleitos.]

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 1

Viz též A 1, 8 u Diogena Laertia.

B 51 (Kahn LXXVIII)

1 Nechápu,
jak neshodné se sebou souhlasí:
3 spojení, které se obrací zpátky,
tak jako u luku a lyry.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 2 (1-4)

Platón, Symposion 187ab (2-4)

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 5 (3-4)

Plútarchos, De tranquillitate animi 473f (3-4)

Plútarchos, De Iside et Osiride 369b (3-4)

Plútarchos, De animae procreationis in Timaeo 1026a (3-4)

Porfyrios, De antro nympharum 29 (3-4)

Viz též A 1, 7 u Diogena Laertia.

Verze překladu:

3 zpět se navracející spojení světa, ...
3 harmonie, která se obrací zpátky, ...

[Řiká totiž, že]

jedno,

2 jsou neshodné samo se sebou se shoduje,
4 jako spojení u luku a lyry.

Platón, Symposion 187a

[Jsoucnost jest množství i jedno

a je udržováno pohromadě nepřátelstvím i přátelstvím,]

2 vždy se [totiž] rozchází i schází.

Platón, Sophista 242de

3 Spojení světa se [totiž] obrací zpátky,
 4 tak jako u lyry a luku.
 Plútarchos, De tranquillitate animi 473f - 474a

3 Opačně (opětovně?) napínané spojení světa,
 4 tak jako u lyry a luku,
 [podle Hérakleita. A podle Eurípida (fr. 21):
 „Šlechtnost a špatnost bez sebe nemohou být,
 nýbrž jsou v jakési směsi, aby to bylo krásné.“]

Verze překladu:

3 Protikladným napětím působená harmonie světa, ...
 Plútarchos, De Iside et Osiride 369b

[Harmonie je i u luku, byť skrze protiklady.]
 Porfyrios, De antro nympharum 29

B 52 (Kahn XCIV)

1 Život je dítě, které si hraje, hraje s kostkami:
 království náleží dítěti.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 3-4 (1-2)
 Lúkiános, Vitarum auctio 14 = C 5 (1)

Klémentova reference:

Hérakleitos říká, že tuto jakousi hru hraje sám Zeus.
 Kléméns Alex., Paedagogus I, 22, 1

B 53 (Kahn LXXXIII)

1 Zápas je všech otec, všech král:
 jedny předvádí jako bohy, jiné jako lidi;
 3 jedny činí otroky, jiné svobodnými.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 4 (1-3)
 Plútarchos, De Iside et Osiride 370d (1)

B 54 (Kahn LXXX)

1 Nezjevné spojení je mocnější než zjevné.

Plútarchos, De animae procreatione in Timaeo 1026c

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 5

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 1

Verze překladu:

1 Nezjevná harmonie je silnější než zjevná.

1 Nezjevnost je mocnější pouto zjevného.

Plútarchův kontext:

[Žádná část duše není ponechána čistá, nesmíšená ani oddělená od ostatních, neboť - jak říká Hérakleitos -]

mocnější než zjevné spojení je spojení nezjevné,

[do něhož mísící bůh ukryl a ponořil rozdílnosti a různosti.

Nerozumné složce duše se nicméně z tohoto spojení zjevuje to zmatečné,

zatímco rozumové složce to uspořádané;

smyslům to z nutnosti, myslí to samovládne.]

B 55 (Kahn XIV)

1 Čeho se týká vidění, slyšení, učení, [to jest smysly,]
to, [říká,] já nadevše ctím,

3 [a nikoliv to, co je nezjevné.]

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 1

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 5

Verze překladu:

Z čeho vzniká vidění, slyšení a vnímání,
to já ctím především ...

B 56 (Kahn XXII)

1 Lidé se při poznávání zjevných věcí mýlí
podobně jako Homér,

3 který byl moudřejší než všichni Řekové.

Zmýlily ho totiž děti hubící vši,

5 když mu řekly:

Co jsme uviděli a uchopili, toho se zbavujeme,
7 avšak to, co jsme ani neviděli, ani neuchopili, to neseme.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 9, 5

B 57 (Kahn XIX)

1 Hésiodos, učitel velmi mnohých:
vědí o něm, že velmi mnoho ví,
3 on, který nepoznal, jak je to se dnem a nocí:
jsou totiž jedno.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 2

Verze překladu:

1 Hésiodos, učitel většiny...

B 58 (Kahn LXXIII)

1 Ačkoliv lékaři nemocné řežou, pálí a všemožně ošklivě mučí,
přesto si stěžují,
3 že od nich nedostávají nijak přiměřenou mzdu,
když toto způsobují:
5 dobra i nemoci.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 2-3

Překlad podle konjektury:

když způsobují totéž:
5 dobra i nemoci.

B 59 (Kahn LXXIV)

1 Cesta na mykacím stroji,
rovná i křivá,
3 [neboť nástroj zvaný šnek, který je součástí mykacího stroje,
se otáčí rovně i křivě:
5 pohybuje se totiž současně vzhůru a v kruhu]

je jedna a táž.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 4

Překlad rukopisného čtení podle Bollacka a Wismanna:

- 1 Cesta malířů:
rovná i křivá
- 3 [neboť takzvaný šnek, který je součástí grafického nástroje, ...]

B 60 (Kahn CIII)

- 1 Cesta nahoru-dolů,
jedna a táž.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 4 (1-2)

Hippokratés, De alimento (*Peri trofés* = De nutrimento) = C 2, 45

Poseidónios, fr. 289 Theiler u Kleoméda, De motu circulari corporum caelestium, p. 112

Ziegler (1)

Plótinus, Enneades IV, 8, 1, 13 (1)

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 1, 8 = A 1, 8 (1)

Tertullianus, Adversus Marcionem II, 28, 1 (lat)

B 61 (Kahn LXX)

- 1 Moře:
voda nejčistší i nejposkvrněnější;
- 3 pro ryby pitná a životodárná,
pro lidi nepitná a zhoubná.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 5

B 62 (Kahn XCII)

- 1 Nesmrtelní jsou smrtelní,
smrtelní jsou nesmrtelní:
- 3 jedni žijí smrt těch druhých,
druzí umírají život těch prvních.

Doslovný překlad: Nesmrtelní smrtelní, ...

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 6 (1-4)

Hérakleitos Homérikos, Allegoriae (= Quaestiones) Homericæ 24 (1-4)

Maximos z Tyru, Dialexeis 4, 4 Hobein (1-2)

Maximos z Tyru, Dialexeis 41, 4 (3-4)

Kléméns Alex., Paedagogus III, 1, 5 (1-2)

Žijeme jejich smrt,
jsme mrtvi jejich životem.

Filón Alex., Legum allegoriarum libri I, 108 (3-4)

B 63 (Kahn CX)

- 1 Postavit se tomu, kdo tam je,
a stát se bdělými strážci živých i mrtvých.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 6

Možné verze překladu s konjunkturou podle začátku B 1 u Aristotela:

- 1 Povstat díky tomu (pro to?), co je zde závazné, ...
- 1 Tehdy povstat díky tomu (pro to?), co je závazné, ...
- 1 Kdy je nutné povstat, ...

Verze překladu:

- 1 Jsou probouzeni tím, který zde je,
a stávají se bdělými strážci živých a mrtvých.

Překlad s konjunkturou (Patin):

- 1 Postavit se nějakému bohu tam (zde?), ...

Překlad s konjunkturou (Sauppe):

- 1 Je třeba se postavit bohu, ...

B 64 (Kahn CXIX)

- 1 [«Hérakleitos» tvrdí, že soud světa a všech věcí v něm
nastává prostřednictvím ohně. Proto říká:]
- 3 Toto veškerenstvo řídí blesk.

- [To jest, že je spravuje,
 5 neboť ohni - věčnému - říká blesk.
 O tomto ohni také říká, že je vědomý,
 7 a že je příčinou uspořádání veškerenstva.]

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 7
 Filodémos, De pietate 6a, p. 70 Gomperz

Překladová verze:

- 3 Toto všechno řídí blesk.

B 65 (Kahn CXX)

- 1 [Přivrželec Hérakleitovy nauky, který zavádí výrazy:]
 Nasycení a nedostatek,
 3 vše jako jedno a všechno v proměně.

Filón Alex., Legum allegoriarum libri III, 7

Verze překladu:

- 3 jedno veškerenstvo a všechno v proměně.

- [Což někteří nazvali]
 2 nasycení a nedostatek,
 [zatímco jiní vzplanutí a rozvržení v kosmos.]

Filón Alex., De specialibus legibus I, 208

(Analogie k tomu: Plútarchos, De E apud Delphos 9, p. 389c)

- [Nazývá jej <ohněň> však]
 2 nedostatek a nasycení.
 [Nedostatkem je totiž podle něj rozvržení v kosmos, vzplanutí je pak nasycení.]
 Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 7

B 66 (Kahn CXXI)

- 1 Oheň svým příchodem
 všechno vytříbí a zachvátí.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 7

Verze překladu:

... vše rozsoudí a pojme.

B 67 (Kahn CXXIII)

1 Bůh:
den noc,
3 zima léto,
zápas mír,
5 nasycení hlad.

[Veškeré protiklady:

7 Tato Mysl <zde> -]

Proměňuje se právě tak,
9 jako když se smísí s kadidly,
nazývá se podle vůně každého z nich.

Hippolytos, Refutatio omnium haeresium IX, 10, 8

Viz též A 1, 8 u Diogena Laertia.

Verze překladu:

7 Mysl (oheň ?) se proměňuje právě tak,
jako je Bůh,
9 když se smísí s kadidly,
nazýván podle vůně každého z nich.

Závěr podle Dielsova doplnění:

7 [Tato Mysl]
se proměňuje jako <oheň>:
9 když se smísí s kadidly, ...

[A Z<eus>

< shromažďuje však <i pro> tiklady,
< urážení> bož<ských věcí,> (?)
noc, < den,
zápas, mír ...>]

Filodémos, De pietate 6 a, p. 70, Gomperz

B 67a (Kahn Appendix I)

- 1 [Tak životní teplo vycházející od Slunce <dodává všemu, co žije, život>
 K této myšlence podává nejlepší přirovnání „odpočívající“ Hérakleitos,
 3 totiž podobenství o pavoukovi jakožto duši a pavučině jakožto tělu:
 Jako pavouk stojící uprostřed pavučiny cítí,
 5 když moucha náhle poruší některé její vlákno,
 a hned tam rychle běží, jako by ho přetnutí vlákna bolelo,
 7 tak duše člověka rychle běží tam, kde je nějaká část těla poškozena,
 jako kdyby nesnesla poškození těla,
 9 se kterým je pevně a úměrně spojena.]

Hisdosus Scholasticus, Ad Calcidium In Platon. Tim. 34b, cod. Paris. l. 8624 s. XII F.2

Překlad podle rukopisného čtení (6. řádek):

[... a hned tam rychle běží, jakoby trpěl <starostí> o dokonalost vlákna, ...]

B 67a/2

Tento nedlouhý příklad je od Stratóna, Ainesidéma a Hérakleita,
 neboť i oni sami si všímají jednoty duše, která je rozptýlena v celém těle
 a všude je sama sebou jako vanutí zvuku dutinou píšťaly,
 a tak rozličnými způsoby vyzařuje skrze smysly,
 nejsouc ani tak oddělená, jako spíše rozdělená.

Tertullianus, De anima 14

(Viz též Sextos Empirikos, Adversus mathematicos VII, 349 - 350; VII, 127; VII, 130.)

B 68 (Kahn Appendix I)

- 1 [A proto Hérakleitos ony <posvátné obřady> vhodně nazýval]
 tisící prostředky <totiž: vztyčení obřadních fallů>,
 3 [neboť utišují hrůzy
 a osvobozují duše od svízelností, které přináší zrození.]

Iamblichos, De mysteriis I, 11, 63

B 69 (Kahn Appendix I)

1 [Rozlišuji tudíž dva druhy obětních obřadů:
 ty první, které přísluší zcela očištěným lidem,
 3 se provádějí velmi zřídka]

před jedním,

5 [jak říká Hérakleitos,
 nebo před několika málo muži;

7 druhé jsou látkové a tělesné
 a jsou ustaveny prostřednictvím proměny.]

Iamblichos, De mysteriis V, 15, 12

B 70 (Kahn LVIII)

1 [Hérakleitos pokládal lidská mínění za dětské hračky.]

Iamblichos, De anima (u Stobaia, Anthologium II, 1, 16), fr. 429 Schleiermacher = fr. 79 Bywatter

B 71 (Kahn V)

1 [Mít na paměti také toho,
 kdo zapomněl, kam vede cesta.

Marcus Aurelius IV, 46

B 72 (Kahn V)

1 S čím se zcela nepřetržitě stýkají,
 [s logem, který spravuje veškerenstvo,
 3 s tím se neshodují,
 a věci, se kterými se každý den setkávají,
 5 se jim jeví cizí.

Marcus Aurelius IV, 46

Pokus o rekonstrukci:

- 1 Zcela nepřetržitě se stýkají s řečí,
se kterou se neshodují;
a věci, se kterými se každý den setkávají,
se jim jeví cizí.

B 73 (Kahn V)

- 1 Nemá se jednat a mluvit jako spící,
vždyť i tehdy se nám zdá, že jednáme a mluvíme.

Marcus Aurelius IV, 46

B 74 (Kahn XIII)

- 1 [Mít na paměti, že]
není správné být <jednat a mluvit jako> děti rodičů,
3 [prostě řečeno: tak, jak nám to bylo předáno.]

Marcus Aurelius IV, 46

B 75 (Kahn XCI)

- 1 [Hérakleitos, myslím, říká, že]
také spící jsou dělníky a pomocníky toho,
3 co na světě vzniká.

Marcus Aurelius VI, 42

Verze překladu:

- 3 co se na světě děje.

B 76 (Kahn XLI)

- 1 Smrt země je stát se vodou
a smrt vody je stát se vzduchem,
3 a <smrtí> vzduchu, <stát se> ohněm,
a naopak.

Marcus Aurelius IV, 46

Verze překladu:

- 1 Smrtí země vzniká voda
a smrtí vody vzniká vzduch;
- 3 a vzduchu oheň,
a tak dokola.

Smrt ohně je vznikem vzduchu
a smrt vzduchu je vznikem vody.

Plútarchos, De E apud Delphos 18, p. 392c

Smrt ohně je vznikem vzduchu;
[také oheň umírá jako živá bytost,
buď že hasne proti své vůli, nebo že pohasíná sám od sebe.]

Plútarchos, De primo frigido 10, p. 949a

Oheň žije smrt země
a vzduch žije smrt ohně,
voda žije smrt vzduchu,
země vody.

Maximos z Tyru, Dialexeis 12, 4, p. 489

Kranz se pokouší rekonstruovat z Maxima s přihlédnutím k B 36:

Oheň žije smrt vody,
voda žije smrt ohně nebo země,
země žije smrt vody.

B 77 (Kahn CVIII)

- 1 [Hérakleitos řekl, že] pro duše je rozkoš
nestávat se smrtí ve vlhkých věcech,
- 3 [a že rozkoší je pro ně pád do zrození. A jinde řekl:]

My žijeme jejich <duší?> smrt
- 5 a ony žijí naši smrt.

Núménios u Porfyria, De antro nympharum 10; frg. 35 Thedinga (1-5)

Proklos, In Platonis rem publicam commentarii II, 270. 30 Winnington-Ingram (1-2)

Různé verze překladu:

- 1 [Hérakleitos řekl, že] vlhkým duším
smrt nenastává jako rozkoš
3 [a že rozkoší je pro ně pád do zrození.]

- 1 Pro duše je to rozkoš,
nikoliv smrt, když se stanou vlhkými.
3 [Rozkoší jim je pád do zrození.]

Překlad (1-2) podle různých konjunktur:

- Diels: Pro duše je to rozkoš nebo smrt, když se stanou vlhkými.
Kranz: Pro duše je to rozkoš i smrt, ...
Schuster: Pro duše je to rozkoš, ...

- 1 Pro duše je to smrt, [jak říká Hérakleitos,]
když se stanou vlhkými.

Proklos, In Platonis rem publicam commentarii II, 270, 30 Winnington-Ingram
(Aristeidés Quintilianus, De musica II, 17.89)

B 78 (Kahn LV)

- 1 Lidská povaha nemá záměry,
božská však má.

Kelsos u Órigena, Contra Celsum VI, 12
Viz také A 16 /2.

B 79 (Kahn LVII)

- 1 Muž je daimonem shledáván dětinským,
tak jako dítě mužem.

Kelsos u Órigena, Contra Celsum VI, 12

B 80 (Kahn LXXXII)

- 1 Je třeba vědět, že zápas je společný,

- a právo je sporem,
 3 a všechno vzniká sporem
 a nutností.

Kelsos u Órigena, *Contra Celsum* VI, 42 (1-4)
 Aristotelés, *Ethica Nicomachea* 1155b 6 (3)
 Viz též A 1, 8 u Diogena Laertia.

Překladová verze závěru:

- 4 a jak je zapotřebí.

Závěr podle kodexového čtení:

- 4 a je věštbami vyhlášeno.

[...že zápas a Zeus je totéž,
 jak to říká i Hérakleitos]

Filodémos, *De pietate* 14, 26 (Diels podle revize Philodemi Papyri incerti, p. 81 Gomperz)

B 81 (Kahn XXVI)

- 1 [... příchod řečníků...
 <o Pýthagorovi>]
 3 Je vůdce podvodníků.

Diogenés Stoik (= z Babylónu), fr. 105, v: Filodémos, *Rhetorica* I, coll. 56, 62, p. 351 Sudh.

Verze překladu:

- 3 Je přední z podvodníků.

1 [Jako podvodníka označuje dovednosti slov kromě jiných i Tímaios, který píše takto:]
 [Tak vychází najevo i to, že Pýthagorás nebyl skutečný vynálezce]

3 <umění> podvodníků
 [a že ho Hérakleitos neobvinil právem,

5 nýbrž že Hérakleitos sám je chvástal.]

Tímaios z Tauromenia = Timaeus Historicus, fr. 132 (Volume-Jacoby-F 3b,566) v: Schol. in
 Eur. Hec. 131

B 82 (Kahn LVI)

- 1 Nejkrásnější z opic je šeredná
ve srovnání s rodem lidí.

Platón, Hippias maior 289a

Verze překladu:

- 2 ve srovnání s jiným pokolením.

B 83 (Kahn LVI)

- 1 Nejmoudřejší z lidí se vůči bohu bude jevit jako opice
[moudrostí, krásou i ve všem ostatním.]

Platón, Hippias maior 289b

B 84 (Kahn LII, LIII)

- 1 Proměňujíc se odpočívá.
2 Usilovat o totéž a <pořád> začínat, je dřina.

Plótinus, Enneades IV, 8, 1, 14

Verze překladu: 1 Odpočívá tím, že (se) proměňuje.

Verze překladu (tranzitivní): 1 Zatímco proměňuje, odpočívá <ohně>.

Různé verze překladu 2. výroku:

- 2 Je namáhavé pro totéž se lopotit a začínat.
2 Usilovat o něco a zároveň tím být ovládán, je dřina.
2 Je únavné se pro tytéž <věci, pány?> lopotit a být jimi ovládán.
2 Pro tytéž <lidi> je namáhavé se lopotit a být ovládán.

(U Plótina jsou tyto dva původně různé výroky hned za sebou jako příklady Hérakleitových paradoxů ohledně vztahu duše k mysli a její svébytnosti dokonce i v tělesném životě:)

Vždyť Hérakleitos, který nás vybízí, abychom toto zkoumali, učí o nutných směnách (viz B 90) protikladů, mluví o cestě nahoru dolů (B 60.1) a říká, že „proměňujíc se, odpočívá“ (B 84.1) a že „usilovat o totéž a <pořád> začínat, je dřina.“ (B 84.2). Zanechal nám tušení, opominul, aby nám ten výrok učinil zřejmým; snad proto, že my sami máme hledat, jako on sám našel, když hledal.

Plótinus, Enneades IV, 8, 1, 11-17

B 85 (Kahn CV)

- 1 Bojovat s touhou je obtížné,
protože když něco chce,
3 platí za to duší.

Plútarchos, Amatorius 11, p. 755d (1-3)

Plútarchos, De cohibenda ira 457d (1-3)

Plútarchos, Vita Coriolanum 22, 1 (1-3)

Iamblichos, Protrepticus 21, p. 113 (1-3)

Aristotelés, Ethica Eudemia 1223b 23 (1 a 3)

Aristotelés, Politica 1315a 29 (1 a 3)

Aristotelés, Ethica Nicomachea 1105a 7 (1)

Verze překladu:

- 3 platí se za to duší.
3 kupuje to za duši.

B 86 (Kahn LXXXVI)

- 1 Skrývat [hlubiny známosti je ovšem podle Hérakleita] dobrá nedůvěra,
2 neboť díky nedůvěře unikají, aby nebyly poznávány.

Kléméns Alex., Stromata V, 88, 5

Verze překladu téhož čtení (= Stählinových konjunktur Klémenta):

- 2 neboť unikají před nedůvěrou, aby nebyly poznávány.

Překlad rukopisného čtení Klémenta:

- 1 [Hlubiny známosti je ovšem podle Hérakleita < třeba, lépe ? >] skrývat dobrou
nedůvěrou,
2 neboť nedůvěra uniká, aby se nepoznávalo.

[Mnohé z božských věcí však podle Hérakleita]

- 2 díky nedůvěře unikají, aby nebyly poznávány.

Plútarchos, Vita Coriolanum 38

Překlad jiného čtení Plútarcha (Kahn, Bollack-Wismann):

- 2 nedůvěra uniká před poznáním.

B 87 (Kahn LX)

1 Hloupý člověk se rád rozechvívá nad každou řečí.

Plútarchos, Quomodo adolescens poetas audire debeat (= De audiendis poetis) 28d

1 Hloupý člověk se rád nechává každou řečí vychovávat.

Plútarchos, De recta ratione audiendi 41a

Verze překladu:

1 Hloupý člověk se rád nechává vzdělávat každou řečí.

B 88 (Kahn XCIII)

1 Totéž je uvnitř:

živé i mrtvé,

3 probuzené i spící,

mladé i staré.

5 Jedno je převrácením toho druhého,

a to druhé zas převrácením toho prvního.

Plútarchos, Consolatio ad Apollonium 10, p. 106e

(Názna parafráze: Plútarchos, De E apud Delphos 18, p. 392cd)

B 89 (Kahn VI)

1 Probuzeným je svět jeden a společný,

avšak každý ze spících se obrací k vlastnímu.

Plútarchos, De superstitione 3, p. 166c

B 90 (Kahn XL)

1 Všechno se směňuje za oheň

a oheň za všechno,

3 jako zboží za zlato

a zlato za zboží.

Plútarchos, De E apud Delphos 8, p. 388e

1 Směnou ohně je všechno, [říká Hérakleitos].

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 8 = A 1, 8 (viz též A 1, 7)

Simplikios, In Aristotelis Physicorum libros commentaria 23, 38 (Vol. IX, p. 24. 4-8 Diels) =

Theofrastos, Physicorum opiniones fr. 1, D. 475 = Kahn XLIII B = část A 5 /2

1 [Hérakleitos, ... učí o nutných] směnách [protikladů...]

Plótinus, Enneades IV, 8, 1, 12 (viz B 84.1)

B 91 (Kahn LI)

1 Nelze dvakrát vstoupit do téže řeky,

[podle Hérakleita,

3 ani se nelze dvakrát dotknout smrtelné bytosti v témže stavu,

neboť ta se hbitou a rychlou proměnou]

5 rozptyluje a znovu shromažďuje.

[A vlastně se ani nespojuje znovu a někdy později,

7 ale spíše se zároveň spojuje i opouští,]

přichází i odchází.

Plútarchos, De E apud Delphos 18, p. 392b (1-8)

Plútarchos, De sera numinis vindicta 559c (z Poseidónia, Fr. 367.21-24 Theiler) (parafráze 1)

Platón, Kratylos 402a = A 6 /1 (1)

Aristotelés, Metaphysica III, 1010a 14 (1)

Viz též A 1, 8 u Diogena Laertia; A 10 /1 (Platón, Sofistes).

[Nezapomeňme na Hérakleitovo veškerenstvo vrhající věci do řeky,
na to, že říká, že nelze dvakrát vstoupit do všeho toho, co se pohybuje
a mění proměňující se přirozenost.]

Plútarchos, De sera numinis vindicta 559c (z Poseidónia, Fr. 367.21-24 Theiler)

[Všechno pomíjí a nic netrvá,

a když všechno, co je, připodobňuje k proudu řeky, praví:]

1 Dvakrát do téže řeky bys nevstoupil.

Verze překladu:

[Všechno prochází a nic nezůstává, ...]

Platón, Kratylos 402a = A 6 /1

1 Dvakrát do téže řeky nelze vstoupit.

Aristotelés, *Metaphysica* III, p. 1010a 14

Analogie Grégoria z Nazianzu (nejmenuje Hérakleita):

[Nic není stálé. Jsem proudem špinavé řeky,
neustále přitékám, nemám v sobě nic ustaveného.]

Grégorios z Nazianzu, *De humana natura* 27 v: *Carmina moralia*, 1, 2 14; Migne PG 37, 757, 11 (Hürt to pokládá za inspirované Hérakleitem.)

B 92 (Kahn XXXIV)

- 1 Když Sibylla šilejícími ústy vykřikuje výroky, jež [podle Hérakleita]
nejsou k smíchu,
3 nejsou líbivé,
ani příjemné,
5 působením boha dosahuje hlasem tisíce let.

Plútarchos, *De Pythiae oraculis* 6, p. 378a
(Srov. tamtéž 406 a; *Amatorius* 763a.)

Verze překladu:

- 1 Sibylla šilejícími ústy pronáší [podle Hérakleita] výroky naprosto
neveselé,
3 nepřikrášlené
a nenalíčené,
5 a přesto zásluhou boha dosahuje svým hlasem tisíců let

B 93 (Kahn XXXIII)

- 1 Vládce, jehož věštírna je v Delfách:
ani nemluví,
3 ani neskrývá,
nýbrž dává znamení.

Plútarchos, *De Pythiae oraculis* 21, p. 404d (1-4)

Stobaios, *Anthologium* III, 1, 199 (1-4)

Iamblichos, *Epistula ad Dexippum*; u Stobaia, *Anthologium* II, 2, 5 (parafráze 2-4)

Iamblichos, *De mysteriis* III, 15 (parafráze 2-4)

B 94 (Kahn XLIV)

- 1 Slunce nepřekročí <své> míry,
jinak by je vyhledaly Erínye,
3 pomocnice Diké.

Plútarchos, De exilio 11, p. 604a

Parafráze: Plútarchos, De Iside et Osiride, p. 370d

Filodémos, De pietate 6 a, p. 70 Gomperz (parafráze 2-3)

Viz B 3a (Papyrus Derveni).

B 95 (Kahn CVII)

- 1 Neučenost je lepší skrývat.

Plútarchos, De recta ratione audiendi 43d

Plútarchos, An virtus doceri possit 439d

<Simonidés:>

- 1 [Vždyť] neučenost je lepší skrývat, [jak říká Hérakleitos,]
[je to však těžké při zábavě a při víně.]

Plútarchos, Quaestiones convivales III, 1, p. 644f

[Skrývat neučenost je lepší než se s ní vychloubat.]

Stobaios, Anthologium I, 175 (= zrušený Hérakleitův zlomek B 109 Diels)

B 96 (Kahn LXXXVIII)

- 1 Mrtvoly jsou k vyhození spíše nežli hnůj.

Strabón, Geographica XVI, 26, 784

Plútarchos, Quaestiones convivales IV, 4, 3, p. 669a

Kelsos u Órigena, Contra Celsum V, 14, 20

Plótinus, Enneades V, 1, 2, 42

Verze překladu: Mrtvoly vyhazovat spíše než výkaly!

B 97 (Kahn LXI)

1 Psi štěkají na toho, koho nepoznávají.

Plútarchos, An seni respublica gerenda sit 7, p. 787c

Překlad podle rkp:

1 Psi totiž také štěkají na toho, koho nepoznávají.

B 98 (Kahn CXI)

1 Duše jsou cítit po Hádu.

Plútarchos, De facie in orbe lunae 28, p. 943e

Verze překladu:

Duše čichají k Hádu.

B 99 (Kahn XLVI)

1 Kdyby nebylo Slunce a záleželo by <jen> na ostatních hvězdách,
měli bychom tmu.

Plútarchos, De fortune 98c

Viz též A 1, 10 u Diogena Laertia.

1 Kdyby nebylo Slunce,
byla by tma.

Plútarchos, Aquane an ignis sit utilior 7, p. 957a 6

1 Kdyby nebylo Slunce a záleželo by <jen> na ostatních hvězdách,
byla by úplná noc.

Kléméns Alex., Protrepticus 113, 3

B 100 (Kahn XLII A)

1 [Hranice a oběhy:
Slunce,

3 které je jejich dozorcem a strážcem,

aby vymezovalo, rozsuzovalo, ukazovalo a vyjevovalo proměny a]

5 doby, které všechno přinášejí,

[jak říká Hérakleitos,

7 se stává pomocníkem vládce a prvotního boha,
v nikoli bezcenných a nicotných věcech, nýbrž ve věcech největších a
nejdůležitějších.]

Plútarchos, *Platonicae quaestiones* 8, 4, p. 1007d

Viz též A 1, 10 u Diogena Laertia.

(Kahn XLII B)

[Všechno, co doby přinášejí a země živí.]

Plútarchos, *De defectu oraculorum* 416a

Verze překladu:

... a země vydává.

B 101 (Kahn XXVIII)

1 Prohledal jsem sebe sama.

Plútarchos, *Adversus Colotem* 20, p. 1118c

Iúlianos, *Orationes* VI, p. 1085a

Suidás, *Lexicon*, s.v. *postoupos*

Plótinus, *Enneades* V, 9, 5, 29

Verze překladu (gnómický aorist):

1 Hledám sebe sama.

1 [Prohlašoval, že vyhledal sám sebe a naučil se všemu sám od sebe.]

Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* IX 1, 5 = A 1, 5

B 101a (Kahn XV)

1 Oči jsou přesnější svědkové než uši.

Polybios, *Historiae* XII, 27, 1

B 102 (Kahn LXVIII)

- 1 Bohu je vše krásné, dobré a řádné;
lidé však pokládají něco za neřádné, něco za řádné.

Porfyrios, Quaestionem homericarum ad Iliadem pertinentiam reliquaiae, ad IV, 4 (I, 69, 6 Schr. = Erbse, p. 445)

B 103 (Kahn XCIX)

- 1 Společný je počátek a konec na obvodu kruhu.

Porfyrios, Quaestionem homericarum ad Iliadem pertinentiam reliquaiae, ad XIV, 200, 37 (I, 190 Schr.)

B 104 (Kahn LIX)

- 1 Jaká je jejich mysl či rozvaha?
Důvěřují lidovým zpěvákům,
3 a jako učitele užívají zástup;
nevědí, že „většina je špatná, menšina dobrá“.

Proklos, In Platonis Alcibiadem I, 256, p. 525, 21 Cumont (1-4)
Kléméns Alex., Stromata V, 59, 4 (2-4)

Klémentova parafráze:

- [Iónské músy ovšem výslovně říkají,]
že mnozí, kteří se pokládají za moudré,
2 následují lidové zpěváky
3 a řídí se konvencemi.
[Ony músy totiž vědí, že] „většina je špatná, menšina dobrá“.

Kléméns Alex., Stromata V, 59, 4

B 105 (Kahn XXIII)

- 1 [Na základě tohoto verše Hérakleitos o Homérovi říká, že byl astrolog.
A rovněž na základě těchto veršů:

- 3 „Osudu svému, jak mním, však žádný neujde člověk
at' jest vzácný či nízký, jak jednou zrodí se na svět.“ <Il. VI, 488-9>]

Scholia in Iliadem ad XVIII, 251 (AT):

(= k verši:)

„Byl též Hektorův druh, vždyť jedné se zrodili noci:
Jeden vynikal radou, a druhý kopím byl mistr.“

B 106 (Kahn XX)

- 1 [Hérakleitos vyčítal Hésiodovi,
že rozděloval dny na dobré a špatné,
3 neboť nerozpoznal, že]

přirozenost každého dne je jedna.

Plútarchos, Camillus 19, 1

[Každý den je stejný jako všechny.]

Seneca, Epistulae 12, 7 Reynolds

B 107 (Kahn XVI)

- 1 Špatnými svědky jsou lidem oči a uši,
když mají barbarské duše.

Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 126 = A 16 /1, 126

Špatné jsou oči a uši nerozumných lidí,
kteří mají barbarské duše.

Stobaios, Anthologium III, 4, 54

B 108 (Kahn XXVII)

- 1 Ačkoliv jsem slyšel řeči mnohých,
žádná z nich nepřichází k tomu, aby rozpoznala,
3 co je moudré a od všeho oddělené.

Stobaios, Anthologium III, 1, 174, 3-4

Jiný překlad závěru (podle Kranze):

3 že to, co je moudré, je od nich všech oddělené.

Verze 1 rkp:

3 co je moudré - ať už bůh nebo zvíře - a od všeho oddělené.

(B 109)

(Jako Hérakleitův zlomek B 109 Diels bývalo dříve uváděno Stobaiovo čtení zlomku B 95 - viz tam.)

B 110 (Kahn LXVII)

1 Není lepší, když se lidem stává, cokoliv chtějí.

Stobaios, Anthologium III, 1, 176

B 111 (Kahn LXVII)

1 Nemoc činí zdraví příjemným a dobrým,
hlad nasycení,

3 únava odpočinek.

Stobaios, Anthologium III, 1, 177

Verze překladu:

3 námaha odpočinek.

B 112 (Kahn XXXII)

1 Uvažovat -
největší zdatnost a moudrost,

3 mluvit a konat pravdivé věci,
vnímající podle přirozenosti.

Stobaios, Anthologium III, 1, 178

Verze překladu:

- 1 Být uměřený:
největší způsobilost a moudrost,
3 říkat a dělat pravdivé věci
- podle přirozenosti -
cháпajíce (naslouchajíce).

B 113 (Kahn XXXI)

- 1 Vědomí je všem společné.

Stobaios, Anthologium III, 1, 179

B 114 (Kahn XXX)

- 1 Když mluvíme s rozumem,
je třeba se posilovat tím, co je společné všem,
3 tak jako obec zákonem, a ještě silněji.
Vždyť všechny lidské zákony jsou živeny jedním božským,
5 neboť vládne tak, jak dalece chce,
a vystačí pro všechny a <ještě> vyniká.

Stobaios, Anthologium I, 1, 179

B 114a (*Neoficiální označení, za Hérakleitův považuje zlomek Janko*)

- 5 [„Věštit“ a „podpořit“ <zna>mená totéž.
Je třeba uvažovat, k čemu se vztahu<je> „podpořit“
a „věštit“.]
- 8 Protože se domníva<jí>, že tento bůh věští, <při>cházejí,
aby se zeptali, co mají dělat.

Papyrus Derveni, col. 11.5-9

B 115 (Kahn CI)

- 1 K duši patří určení,
které roste samo sebou.

Stobaios, Anthologium III, 1, 180 (Stobaios však výrok připisuje Sókratovi.)

Překladová verze:

- 1 K duši patří řeč,
která sama sebou roste.

B 116 (Kahn XXIX)

- 1 Všem lidem náleží poznávat sebe sama a uvažovat.

Stobaios, Anthologium V, 6

Doslovněji:

... a být uměřený.

B 117 (Kahn CVI)

- 1 Když se muž opije,
je veden nedospělým chlapcem,
3 vrávorá,
nevnímá, kam kráčí,
5 když má vlhkou duši.

Stobaios, Anthologium III, 5, 7

B 118 (Kahn CIX)

- 1 Suchá záře - duše nejmoudřejší a nejlepší.

Stobaios, Anthologium III, 5, 8

Stobaios, Anthologium III, 17, 42

Filón Alex., De providentia II, 67 u Eusebia, Praeparatio evangelica VIII, 14

Plútarchos, De esu carnium 995e

Plútarchos, De defectu oraculorum 432f

Plútarchos, Vita Romuli 28, 9

Kléméns Alex., Paedagogus II, 29, 3

Galénos, Scripta minora IV, 786 Kühn
 Porfyrios, De anthro nympharum 11
 Hermiás, In Platonis Phaedrum 27, 28 Couvreur
 Aristeidés Quintilianus, De musica II, 17, 85

Verze překladu:

Záře -
 suchá duše - nejmoudřejší a nejlepší.

Překlad podle kontextu u Klémenta :

Suchá duše je pak záře, je nadevše moudrá a nejlepší.

Překlad podle Trincavelliho konjektury:

Vyschlá duše, nejmoudřejší a nejlepší.

Překlad podle Ficina (Theologia platonica):

Suchá záře, nejmoudřejší duše.

Porfyriova analogie bez zmínky Hérakleita:

[Duše však přitahuje vlhkost, kdykoli se soustavně snaží stýkat s přirozeností, jejíž aktivita spočívá ve vlhkosti a je spíše podzemní. Kdykoli si ale duše snaží od přirozenosti získat odstup, stává se suchou září a je bez stínu a bez mráčku. Vlhkost totiž ve vzduchu vytváří mraky, zatímco sucho vytváří suchou září z páry.]

Porfyrios, Sententiae ad intelligibilia ducentes 29, 38-43

B 119 (Kahn CXIV)

1 Povaha člověka: daimón.

Plútarchos, Platonicae quaestiones 999e

Stobaios, Anthologium IV, 40, 23

Alexandros z Afrodísiady, De fato 6, p. 170, 16 Bruns

Verze překladu:

Povaha člověka je daimón člověka.	(Kahnovo pochopení)
Povaha je člověku jeho životní úděl.	(jako u Sofoklea)
Daimón je člověku povahou.	(snad nejdoslovnější)

B 120 (Kahn XLV)

- 1 [Lépe a homérovštěji se vyjadřuje Hérakleitos,
když obdobně mluví o Medvědicí, místo o severu:]
- 3 Mezníky jitra a večera:
Medvědice a naproti Medvědicí její strážce od jasného Dia.

Strabón, Geographica I, 1; 6, p. 3

Verze překladu:

- 4 Medvědice a naproti Medvědicí Arktúros jasného Dia.

B 121 (Kahn LXIV)

- 1 [A těmito slovy <Hérakleitos> obviňuje Efesany,
protože vyhnali jeho druha Hermodóra:]
- 3 Všichni dospělí Efesané si zaslouží, aby byli usmrceni
a zanechali obec nedospělým, neboť vyhnali Hermodóra,
5 <muže> z nich nejznamenitějšího, se slovy:
Nikdo ať není nejznamenitější z nás,
7 a pokud někdo takový je, ať je jinde a u jiných.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 2 = A 1, 2

- 1 [Hérakleitos zvaný Temný a Hermodóros,
o kterém on sám řekl:]
- 3 Efesané si zaslouží, aby dospělí byli oběšeni,
neboť vyhnali Hermodóra, muže z nich nejznamenitějšího, pravíce:
5 Nikdo ať není nejznamenitější z nás,
a kdyby, tak ať je jinde a u jiných.
- 7 [Zdá se, že tento muž sepsal Římanům některé zákony.]

Strabón, Geographica XIV, 1, 25, p. 642 = A 3a (1-7)

Musonius Rufus, Dissertationum a Lucio dig. IX, 97 = fr. 9, p. 47 Hense (3)

Cicero, Tusculanea V, 105 (1-6); viz A 3a /2

B 122 (Kahn Appendix I)

- 1 [Hérakleitos pomocí slova „přibližování“ označoval význam „hádat se“.]

Na základě těchto lexikografických referencí:

[*Amfisbatein*, u některých *amfisbétein*, íonsky pak i *anchibatein*.

A Hérakleitos: *anchibasié*.]

[[*Amfisbétein* (hádat se): neladit spolu, nýbrž jít zvlášť a různými cestami.]]

Suidas, Lexicon, s.v. *Amfisbatein*

[*Anchibatein* je íonský výraz pro *amfisbétein* (být v rozepři, hádat se, svářit se): viz např. Hérakleitova *anchisbasié* (rozštěp, přiblížení).]

Suidás, Lexicon, s.v. *Anchibatein*

[[*Anchibatés*: krácející poblíž.]]

Hésychios, Lexicon, s.v. *anchibatés*

B 123 (Kahn X)

1 Přirozenost se ráda skrývá.

Themistios, Orationes 5, Hypaticus ad autocratorem Iovianum, p. 69 Harduin

Filón Alex., De fuga et inventione 179

Filón Alex., De mutatione nominum 60, 6

Porfyrios u Prokla, In Platonis rem publicam commentarii II, p. 107, 6 Kroll

Iúlianos, Orationes 7, 216 = Ad Heracleionem Cynicum de natura 11

B 124 (Kahn CXXV)

1 Jako hromada ledabyle nasypných věcí je nejkrásnější svět.

Theofrastos, Metaphysica 15, p. 7a 14 Usener (p. 16 Ross & Fobes)

Verze překladu:

1 Jako hromada bezdůvodně roztroušených věcí je nejkrásnější uspořádání.

1 Nejkrásnější uspořádání na světě je hromada nahodilého smetí. [Kahn]

Překlad rukopisného čtení:

1 Ten nejkrásnější, svět, je jako tělo <z> ledabyle nasypných věcí.

B 125 (Kahn LXXVII)

- 1 I smíchaný nápoj zůstává rozptýlen,
když se jím pohybuje.

Theofrastos, fr. 8, sect. 9 Wimmer (De vertigine 9 - 10)

- 1 I kroužící <roz. smíchaný nápoj>
se usazuje, jestliže není čeren.

Alexandros z Afrodísiady, Problemata IV, 42 Usener

B 125a (Kahn Appendix I)

- 1 Ať vás neopustí bohatství, Efesané,
aby dosvědčovalo, že jste ničemníci.

Heracliti Epistulae 8, 3

Tzetzés, Commentarius in Aristophanis Plutodem 90a

Viz Platón, Kratylos 401c.

Verze překladu:

- 1 Ať vás neopustí Plútos, Efesané,
aby dosvědčoval, že jste ničemníci.

B 126 (Kahn XLIX)

- 1 Chladné se zahřívá,
horké se ochlazuje,
3 vlhké se vysušuje,
seschlé se zvlhčuje.

Tzetzés, Scholia ad exeg. in Iliad., p. 126 Herman (1-4)

Heracliti Epistulae 5 (2-3)

Viz C 1,17; C 1,21; C 1,22 = Hippokratés, De victu I (De diaeta).

B 126a

- 1 [Planet je sedm. Fází Luny je rovněž sedm.
dvě srpkovité, <dvě> půle, dvě oboustranně vyduté, jedna úplňková.
- 3 Sedmihvězdi Medvědice: Hérakleitos:
- Co do počtu (pořadí, určení?) dob
- 5 spojuje se po sedmi ve vztahu k Luně,
rozpojuje se ve vztahu k Medvědicím,
- 7 obě znamenají nesmrtelné paměti.
- Sedmihvězdi Plejád.
- 9 Rovnodennosti i slunovraty po sedmi měsících.]

Anatolios, De decade, p. 12 Heiberg

Překlad rukopisného čtení:

- 3 [Sedmihvězdi Medvědice: Hérakleitos:
co do počtu (určení?) se Órión
- 5 spojuje sedmičkou ve vztahu k Luně, ...]
- 3 [Sedm hvězd Sedmihvězdi:
Hérakleitos uvádí jako důvod (určení ?)
- 5 ročních spojení (žní ?) proměny Luny vzhledem k sedmi.]
- Laurentius Valla, De expetendis et fugiendis rebus III, 17

Viz tyto kontexty:

Alexandros o pýthagorejcích:

... (V přírodě všechno roste a dospívá) podle čísla sedm, které nazývají příhodný čas.
Alexandros, In Aristotelis De caelo commentaria, p. 38, 16 n.

Órión: Skupina 24 hvězd. Někteří ho nazývají Pastýř (*Boótés*). ... Toto seskupení hvězd leží v severní části oblohy, ... A Arktúra vzpomíná Písmo; „toho vidíme položeného mezi částmi“ Órióna, jeho „nejjasnější hvězdu“ (Ptolemaios, Syntaxis mathematica, I, 2, 50-51 Heiberg). Je také nazýván Pleiáda ... V Pleiádě je sdruženo sedm hvězd ..., ne šest, jak někteří míní.
Hésychios, Lexicon, s.v. Órión

Mezi těmi částmi je nejjasnější hvězda, nazývaná Arktúros.
Ptolemaios, Syntaxis mathematica, I, 2, 50-51 Heiberg

B 126b

- 1 [Epicharmos, který se stýkal s pýthagorejci,
přece pochválil jistý podivuhodný výrok o vzrůstu.
- 3 Postupuje totiž podle Hérakleitova výroku:]
- Vždy roste jedno tak, jiné (jindy ?) jinak,
- 5 vzhledem k tomu, čeho je (má ?) zrovna nedostatek.
- [Jestliže tedy nic neustává, když se podoba rozplývá a mění,
- 7 rodí se jindy jiné bytosti pro nepřetržitou náhradu.]

Anonym In Platonem Theaet. 71, 12 (ad p. 152e)

Viz též A 1, 11.

B 127

- 1 [Hérakleitos řekl Egypt'ánům:
Jsou-li to bohové, proč kvůli nim naříkáte?
- 3 Naříkáte-li kvůli nim, pak je už nepokládejte za bohy.]

Aristokritos, Theosophia 69

Epifanios ze Salamíny, Ancoratus 104, 1

Oběžný motiv připisovaný různým mudrcům v různých situacích, viz např. Kléméns Alex., Protrepticus 24, 3 bez uvedení jména mudrce: Tak jeden z nich doporučuje Egypt'ánům: „Ctíte-li bohy, pak je neoplakávejte a nebijte se v prsa. Truchlíte-li však za ně, pak se už nedomnívejte, že jde o bohy.“

(Podobně Xenofanés A 13 = Aristotelés, Rhetorica 1400b 5:

Elejským, tážícím se, mají-li obětovat Leukothei a zpívat nad ní pohřební písně či nemají, radil, aby nezpívali, pokládají-li ji za bohyni, a aby neobětovali, pokládají-li ji za člověka. Viz podobně o Xenofanovi Plútarchos, De Iside et Osiride 379c; De superstitione 171e; Amatorius 363c.)

B 128

- 1 Modlí se k sochám daimonů,
které neslyší, jak by měly slyšet,
- 3 které nedávají, jak by ani neměly požadovat.

Aristokritos, Theosophia 74

Acta Apollonii 19, p. 106 Klette

Verze překladu:

- 1 Modlí se k sochám daimonů
které neslyší, jako kdyby měly sluch,
- 3 které nic nedávají, stejně jako by nemohly nic požadovat.

Překlad závěru podle Acta Apollonii:

- 2 které neslyší, tak jako bychom slyšeli my,
- 3 které nic nedávají, stejně jako nepožadují.

B 129 (Kahn XXV)

- 1 Pýthagorás, syn Mnésarchův,
provozoval zkoumání nejhrořivěji ze všech lidí,
- 3 a vybrav si tato sepsání,
vytvořil si svoji moudrost: mnohoučenost, zběhlost ve špatnosti.

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum VIII, 6

B 130

- 1 [Není vhodné žertovat tak, abys se sám stal směšný.]

Gnomologium Monac. lat. I, 19 E. Woelfflin, Caecilius Balbus, Basileae 1855, p. 19

B 131

- 1 Mínění je překážkou postupu.

Gnomologium Parisinum (Suppl. 134), Nr. 209, p. 152 Sternbach
(Stobaios III, 4, 87 připisuje podobný výrok Biónovi.)

B 132

- 1 Pocty si podrobují bohy i lidi.

Gnomologium Vaticanum 743, Nr. 312, p. 249 Sternbach

B 133

1 Špatní lidé jsou protivníci pravdivých.

Gnomologium Vaticanum 743, Nr. 313, p. 249 Sternbach

B 134

1 [Vzdělání je druhé slunce pro vzdělané.]

Gnomologium Vaticanum 743, Nr. 314, p. 249 Sternbach

B 135

1 [Nejpřímější cesta k věhlasu je stát se dobrým.]

Gnomologium Vaticanum 743, Nr. 315, p. 249 Sternbach

B 136

1 Duše zabitých Areem jsou čistší než ty, které podlehly nemocem.

Scholia ad Arriani Epicteti dissertationes, p. LXXI Schenkl

Oracula Chalcidica (Iúlianos Theúrgos), orac. 159

Verze překladu:

Duše padlých v boji...

B 137

1 [Hérakleitos nazýval bytnost osudu řečí,
která prostupuje bytností veškerenstva.

3 Tato <bytnost osudu> je aithérické tělo,
semeno vzniku veškerenstva i míra uspořádaného cyklu.]

5 [Všechno se děje podle osudu, který je zároveň nutností.
Napsal například toto:]

7 Vždyť všechno je <osudem> naprosto přidělené.

Áetios u Stobaia, Anthologium I, 5, 15, p. 78 (1-7)

- Placita phil. I, 28, 1 = De placitis reliq., Stobaei exc., p. 323, 1-6 Diels = A 8 /3 (1-4)

- Placita phil. I, 27, 1 = De placitis reliq., Stobaei exc., p. 322, 2-7 Diels = A 8 /2 (5)

Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 1, 7 = A 1, 7 (7)

B 138

1 [Jakou prokletěnou cestou se má člověk v životě ubírat?]

Codex Parisinus 1630, f. 191r

(Anthologia Palatina IX, 359 = Poseidippos, Epigram 21, p. 79 Schott = Stobaios IV, 34, 57)

B 139

1 [Filosof Hérakleitos:]

[neboť někteří tvrdí, že hvězdy jsou určeny vzhledem k nějakým počátkům...

3 nakolik tomu chtěl jejich Stvořitel.]

Catal. codd. astrolog. graec. VII, 106

Viz též A 11 /3 u Áetia.